

En companyia de Joan Carrera

Josep M. Esquirol

XXXX

JOAN CARRERA PLANAS (1930-2008). El mossèn, bisbe i amic Carrera va morir el proppassat dia tres d'octubre. El multitudinari acomiadament que se li va fer així com els nombrosos testimonis que han parlat o que han escrit en els mitjans de comunicació són la millor expressió del molt estimat que fou així com de la seva extraordinària talla humana. La major part dels elogis ho han estat, en efecte, del seu tarannà, de la seva implicació a favor dels més desvalguts, de la seva honestat i valentia, de la seva coherència personal i de la seva fidelitat. Just per la vàlua del seu perfil humà i la seva trajectòria personal és d'esperar que algú s'aventuri a redactar-ne acuradament la biografia; una biografia que inevitablement haurà de ser, alhora, una crònica de la història del nostre país i de l'Església, des de tot just acabada la guerra civil, quan Joan Carrera, vailet de Sant Feliu de Llobregat, orfe de pare, va començar a fer d'escolanet a la parròquia, passant pels anys en què, ja ordenat sacerdot, s'implicà tan a fons en la vida dels barris obrers, fins als darrers temps, quan d'una manera tan peculiar la seva missió pastoral traspuava, com si res, la lúcida maduresa de l'experiència. L'"audàcia", sense deixar de ser-hi, havia pres la forma de la serenitat. Aquesta que ara citaré seria, de ben segur, una entre d'altres anècdotes que podrien formar part del retrat del personatge. Es tracta d'un informe confidencial elaborat pel govern civil de Barcelona en ple franquisme, amb data d'octubre de 1967, quan

Era un home intel·ligent, que pensava les coses, amb molt de seny i sentit de l'humor, que escrivia bé i de forma molt planera... però era, sobretot, un home de fe.

mossèn Joan tenia 37 anys. Després de mencionar dades biogràfiques i després de referir-se a dos o tres actes compromesos en què hauria pres part, l'informe passa a fer una valoració que trobo gairebé sublim, de tant prim que filava qui la va escriure. En transcripció aquestes ratlles: «Es un hombre lanzado en cuestiones sociales con una valentía y una audacia increíbles. No dudaría en tomar parte en cuestiones extremistas, sin prejuicios de clase alguna. Su valentía y decisión cuentan con el aval de su inteligencia y su total entrega a sus directrices. Es muy inteligente y muy preparado y por ende una de las máximas figuras del clero de esta Archidiócesis. Precisamente por su valía y preponderancia y por las características que imprime al ejercicio de su ministerio, se presenta como ciertamente peligroso...»

Joan Carrera era, de debò, un home audaç que posava la seva intel·ligència al servei de les seves conviccions. No deixa de ser curiós el «no dudaría...». D'això se'n diu un judici d'intencions; però no d'intencions vinculades a fets passats, sinó de suposades intencions lligades a hipotètics fets futurs! En efecte, Carrera «no dudaría», no pas a conseqüència de la seva temeritat o la seva imprudència, sinó de la fermesa dels seus compromisos.

En aquest breu article, però, més que seguir el camí biogràfic, voldria només indicar algunes de les idees i de les preocupacions recurrents que Carrera va deixar per escrit recollides en els llibres que va publicar durant la dècada dels noranta i de començaments del dos mil: *La canya esquerdata* (1993), *Del Postconcili al Postprogressisme* (1994), *El gust de la fe* (2000) i *Aquest Nadal en fa dos mil* (2000).

Vagi per davant això: Carrera va escriure llibres –la majoria fruit de la recopilació d'articles– però, per sort, no era ni pretenia ser un intel·lectual com els que avui s'estilen, i d'això en tenim una prova inequívoca en la seva manca de vanitat. Era un home intel·ligent, que

pensava les coses, amb molt de seny i sentit de l'humor, que escrivia bé i de forma molt planera... però era, sobretot, un home de fe que volia donar testimoni, un home de Déu, al servei de Jesús.

Hi ha riqueses de moltes menes, però hi ha també un criteri per discernir les que ho són de debò: a la vida humana el més valuós demana ser transmès o ser donat. I Carrera vol transmetre justament allò que té de més preuat, el gust de la fe: «És, potser, aquesta percepció del gust de Crist i de l'Evangeli, que mai no m'ha abandonat del tot, ni en les hores de dubte o desànim, la gràcia de Déu que més agraeixo. És també el que més m'agradaria de saber transmetre.» I, per això, li dol que aquest gust alguns no l'hagin conegut mai i d'altres l'hagin perdut. Que la comunitat de creients no perdi el gust de la fe i que d'altres en participin: aquesta és la primera preocupació del bon pastor. Com que Carrera no tenia afany de poder, el cor de la seva dedicació pastoral batejava només a conseqüència d'una sola causa: la del seu testimoniatge cristià i el que això significava: «La història de la fe cristiana és la història de la llarga corrua dels homes i de les dones que han trobat personalment Jesús. L'han trobat i, des de la vivència d'aquest feliç encontre, han esdevingut invitació viva perquè altres el poguessin trobar també.»

Carrera pensa i escriu sobre la vida de les persones i sobre la possibilitat de fer-hi créixer la bona nova. Això l'allunya dels dogmatismes, de les polèmiques teòriques i també de la xerrameca. D'aquesta última per una senzilla raó, perquè Carrera no busca la filigrana estilística, ni l'aparença de saber, ni la retòrica autoreferencial. El seu interès és d'arribar als altres, amb la paraula i el gest que vénen d'un mateix i de la pròpia experiència: «tot el que escric ha passat per mi». Les seves paraules són senzilles, i plenes. De les polèmiques teòriques se n'allunya precisament en tant que teòriques. El sentit comú sa desconfia, i fa bé, tant de les abstruses divergències entre línies de pensament com dels grans tractats i dels grans sermons doctrinals. I això, sobretot, perquè hi ha molta feina de veritat per fer. Carrera ha estat un pastor que ha treballat molt al costat de la gent. Això no només ho dic com elogi sinó perquè ajuda a entendre altres coses. Ell mateix anota en més d'un lloc que els pastors estan sempre molt enfeïnats i no

donen a l'abast: «Fan curt de», com es deia abans. Ara bé: qui està bregant cada dia amb el cultiu de la terra, o qui està remant a alta mar no té massa temps per a les polèmiques. El pastor és com el pagès, o com el mariner, la prioritat i la urgència estan posades en la gent, en la terra i en el mar, respectivament. I això ja xucla la major part de les energies personals. «Als pastors de base els angunieja, més aviat, la perplexitat i la desmobilització espiritual que, a vegades, produeixen entre els fidels alguns radicalismes teològics. Costa tant d'aplegar la gent, de fer-los créixer, d'animar-los...» En Carrera, pastor, coneix bé aquest esforç: «costa tant d'aplegar la gent...»

La preocupació principal del pastor, doncs, no és la coherència lògica de l'edifici teòric, sinó el bon aixopluc, l'acolliment i la calidesa humana que dona la casa o el temple. Un dels perills de la teologia és precisament aquest: que distreta en constructes teòrics perdi de vista la casa on es viu. Com que Carrera no esquivava parlar dels temes més delicats, mireu què va escriure en relació amb la secularització de Leonardo Boff i amb el conflicte “teològic” que aquest va tenir amb el Vaticà: «L'important, però, i esperançador, és que resta a l'Església i amb el poble. L'Església que va fer-lo creient en Jesús abans que teòleg, el poble que fretura més fe que teologia. Continuem, doncs, en comunió.» Això és el que Carrera valorava: la comunió en l'essencial, que, això sí, tant en el seu cas com en el de Boff era comunió des de baix, amb la gent, amb el poble.

Fixem-nos, també, en què escrivia Carrera molts anys després de l'efervescència dels capellans obrers: «No, ningú no parla gaire, avui, dels capellans obrers... Però els capellans obrers existeixen. Mai no han tingut, ni cal dir-ho, trets novel·lescs, però ara encara menys. La majoria porten molts anys de treball. Alguns han arribat a la jubilació o en són a prop. Han fet, doncs, una llarga experiència. Llarga i matissada. La seva opció els ha dut a un procés d'interiorització creixent. Ja de bon començament, tot just superada la fase inicial, el capellà obrer s'anà configurant menys com un home d'acció apostòlica, de treball eclesial organitzat... i més com un creient que es va encarnant en el medi lentament, en silenci, sense projectes immediats. Hi ha un vessant contemplatiu en la vocació del capellà obrer.» No és difícil de

La preocupació principal del pastor, doncs, no és la coherència lògica de l'edifici teòric, sinó el bon aixopluc, l'acolliment i la calidesa humana que dóna la casa o el temple.

veure que en aquestes paraules Carrera s'està descrivint també a si mateix: els esforços inicials posats en l'acció varen anar deixant lloc a un espai d'interiorització i de contemplació.

El desert també és a la ciutat. Carrera era un home espiritual, contemplatiu. Per això era un mestre. Ha estat per a alguns de nosaltres un mestre espiritual, a qui no li calien gaires paraules, com els antics pares del desert. En teníem prou de saber que hi era, i de gaudir, a voltes, de la seva companyia. De la seva profunditat espiritual, ara en sóc més conscient que mai. I a ella li atribueixo també la seva magnanimitat i la seva bonhomia. L'ascetisme dels pares del desert tenia com a una de les seves fites el no jutjar. Carrera jutjava poc; molt menys que la gent que sovint l'envoltàvem. Ara veig que això era un índex, una expressió, de la seva espiritualitat.

També atribueixo a aquest procés d'interiorització la seva capacitat per no deixar res de banda i posar atenció en coses que d'altres consideren de segon ordre. Un bon exemple d'això el tenim en la cura amb què Carrera tracta el "cristianisme popular". Paga la pena de tenir en compte el que en diu. Sabem de sobres que la història, la literatura i la filosofia han contribuït a fer sobresortir les figures excepcionals del sant, de l'heroi, del guerrer, de l'aventurer, del savi, de l'artista... Però i la gent senzilla? A Carrera l'admirava el misteri de la bona gent, de la gent senzilla. Parla de «la vella saviesa» que tenen tants i tants creients allunyats del llenguatge de la teologia i de la cultura del moment. Carrera segueix Cardó en la seva valoració de la religiositat popular. «La religiositat popular és important per a l'impuls d'un cristianisme popular.» Les taules i els escriptors dels intel·lectuals i de les autoritats institucionals massa vegades n'estan massa allunyades i per això la grandiloqüència dels seus judicis és proporcional al seu desençert. Qui es preocupa de la gent pensa d'una altra manera; sentència

poc i accepta i s'admira d'una riquesa no planificada prèviament: «... una infinitat de cristians senzills -preveres, religioses i laics- que desco-neixen els envitricollats secrets dels mètodes pastorals més acreditats, evangelitzen, gràcies a Déu, cada dia, sense adonar-se'n gaire...»

Carrera era un lector, i la bona lectura fa amics. En destacaré dos, de grups d'amics. El primer, format per Torres i Bages i Carles Cardó. A Cardó el cita i el té present molt sovint, tant pel que fa a les seves reflexions religioses com a les polítiques. De fet, l'estil d'en Carrera enllaça molt directament amb *La nit transparent*, obra preciosíssima de Cardó que entre tots no hem sabut enaltir tal com es mereixeria. Com Cardó i Torras i Bages, Carrera era un home d'Església que s'estimava molt el país. Però mentre al canonge Cardó li va tocar de viure fets tràgics i penosos, Carrera va participar de la il·lusió de la transició així com també, uns anys després, d'una certa decepció davant del panorama ofert una vegada més pel partidisme d'allò que no n'hauria de ser mai objecte. És interessant, en aquest sentit, el petit escrit de Carrera intitulat: «Relectura de la «Meditació catalana»». Carrera va buscar sempre el diàleg i l'entesa amb els altres pobles, però mai la renúncia. La seva estima pel país, l'articulava amb el pensament social de l'Església així com també amb els seus esforços perquè els cristians s'impliquessin en “política”. Hi havia un punt en què Església i país confluïen. El Grup Sant Jordi, que ell va fundar, n'és un dels exemples.

El segon grup d'“amics” que cal mencionar és el format per Jacques i Raïssa Maritain, Charles Péguy, Léon Bloy... D'aquella colla de pensadors francesos, Carrera n'admirava la seva inquietud espiritual i l'aire nou de renaixença religiosa. Un llibre que estimava especialment i que ell mateix havia traduït i editat era justament el de Raïssa Maritain: *Les grans amistats*, on l'autora narrava en primera persona aquell món i aquella època tan peculiars. A Carrera li cridava molt l'atenció el procés de conversió, i la manera com la fe sacsejava la intel·ligència, fins i tot la més aguda. Una vegada més advertia que el moll de l'os és l'experiència de Déu. Per això, el problema de les Esglésies buides no es pot afrontar sinó cercant la manera de vehicular l'experiència de Déu. Quan passa revista a les causes que motiven la progressiva desaparició de la gent a les celebracions dominicals, és

clar que té en compte coses a millorar, però diu ben clar que el problema de fons és que «la nostra societat ha anat perdent el sentit de Déu i el coneixement de Jesucrist.» Pensar massa en per què la gent diu que «s'avorreix» es perdre's en l'anecdòtic. «No ve de nosaltres la Missa. Ve del Senyor.» Les preguntes són, doncs, com vehicular l'experiència de Déu, i, encara abans, com deixar lloc per a l'imprevist? «Contra la previsió, el Messies serà processat i executat. I contra la nova previsió que neix d'aquest fracàs, ressuscitarà. A nosaltres, doncs, ens cal deixar lloc a l'imprevist, si volem que la Bona Notícia no ens passi per alt...» Carrera recorda com Claudel rebé la fe a Notre-Dame de París, el dia de Nadal: «En un instant em fou commogut el cor, i vaig». Carrera ho diu sovint: Jesús és un *esdeveniment* en la nostra vida, una experiència. Però avui som a l'època no de les experiències, sinó de les vivències epidèrmiques i fugisseres. L'experiència cala a fons, deixa una ferida que marca per sempre, mentre que els “xocs” de la societat nostra se'n van tan ràpid com vénen. Li varen fer, una vegada, una pregunta una mica sorprenent, tenint en compte a qui anava dirigida: «per què anava a missa els diumenges?». I va respondre: «el que més em motiva per a la missa és el seu sentit de memorial del Senyor i la necessitat que sento de posar la meva persona i la meva vida en Ell perquè les salvi.» I hi va afegir: «per a mi, l'Eucaristia dominical va molt lligada a la comunitat.»

A alguns –o a molts: no ho sé– ens costa deixar de veure la immensa ombra que plana sobre aquest món. I aleshores, per contrast, es fa tan interpel·ladora com misteriosa l'existència d'homes com Carrera, extrets d'una cantera ben singular en què la veta de l'espiritualitat i la del seny es troben perfectament trenades al bell mig de la roca.